

EESTI KEELE KUI TEISE KEELE PÕHIKOOLI LÕPUEKSAMI SUULISE OSA LÄBIVIIMISE JUHEND

ÜLDIST

- Rääkimistest on **standardiseeritud**, st sõltumata ajast, kohast, eksaminandist ja eksami läbiviijast peab see kulgema alati kindla skeemi kohaselt. Standardiseerituse tagab see, et eksami läbiviijad järgivad tööjuhendit (vt tööjuhend tagapool).
- **Rääkimistesti läbiviimisel tuleb iga ülesande tööjuhendist täpselt kinni pidada.** Soovitav on tööjuhend kas maha lugeda või pähe õppida.
- Eksamil räägitakse ainult eesti keeles.
- Rääkimistesti ajal tuleb jälgida, et õpilased räägiksid piisavalt valju häälega (salvestis peab jääma kuuldav). Juhul kui õpilased räägivad vaikselt, tuleb vestlus katkestada ja paluda neil valjemini rääkida. Seda võib teha eksami jooksul korduvalt.
- **Õpilase poole tuleb pöörduda nimeliselt**, vastasel juhul on salvestise järgi hindajal võimatu aru saada, kumb eksaminandist räägib.
- Eksami läbiviijal tuleb eksaminandidele öelda, kumb neist vestlust alustab, näiteks: *Palun, Andrei, võite alustada.* Jälgida, et eksaminandid alustaksid erinevaid ülesandeid vaheldumisi.
- **Rääkimistesti kõigi ülesannete kestus kokku on umbes 15 minutit.** Läbiviija tööjuhendile on märgitud iga ülesande kestus. Rääkimisülesanne ei tohiks kesta üle ettenähtud aja.
- Eksami läbiviija peab suhtuma eksaminandi sõbralikult, kuid ta ei tohi eksaminandi keeleoskust eksami ajal ei kiita ega laita. **Tuleb hoiduda igasuguse hinnangu andmisest ja kommentaaridest** (nt *Te räägite väga hästi! Tubli! Hästi! Väga hea! Või et Kas teie saate hakkama? Ei tule siit midagi! vmt*).
- **Eksami läbiviija ei tohi eksaminandi parandada ega aidata.** Kui midagi jääb eksaminandi vastuses selgusetuks, võib paluda täpsustusi, kordamist vms.
- Eesti keele eksamil kontrollitakse õpilase keeleoskust, mitte tema teadmisi mingis muus valdkonnas. Selle tõttu pole lubatud eksaminandidele esitada teadmisi kontrollivaid küsimusi, näiteks: *Missuguseid Eestis väljaantavaid ajalehti te teate? Mis puud kasvavad Eestis vmt.*
- Kui eksaminandide jutt kaldub teemast väga kõrvale, siis sekkuge sobival kohal ning püüdke suunavate küsimustega ülesanne ettenähtud raamidesse tagasi viia.
- Kui üks eksaminand haarab initsiatiivi enda kätte ning teine – sageli just halvema keeleoskusega inimene – ei pääse rääkima, siis paluge aktiivsemal õpilasel lubada teisel pikemalt vastata.

- Kui üks eksaminandidest kõneleb väga halvasti ja teine eksaminand ei saa seetõttu ülesandeid täita, siis peaks eksami läbiviija laskma rohkem rääkida sellel õpilasel, kes on selleks võimeline. Nõrgema keeleoskusega õpilast võiks lisaküsimuste abil rääkima ärgitada. Tähtis on, et mõlemale õpilasele oleks antud võimalus oma keeleoskust demonstreerida.
- Ette võib tulla ka olukordi, kus üks õpilane närveerib sedavõrd, et ei ole võimeline vastama. Sellisel juhul paluge tal end veidi koguda ning uuesti alustada.
- Vestlus peab kulgema rahulikus tempos, liigne kiirustamine võib õpilased segadusse ajada.
- ***Kui üks õpilastest eesti keelt üldse ei oska ning teine testitav ei saa seetõttu ülesannet täita, siis tuleks test selle testitava jaoks lugeda lõppenuks. Seda võib teha öeldes näiteks: Tänan teid, (öelge õpilase nimi), testis osalemise eest. Eksam on teie jaoks lõppenud. Te võite nüüd lahkuda. Seejärel jätkab eksami läbiviija eksamit, vesteldes teise õpilasega ise.***

Suuline osa koosneb kahest ülesandest ja kestab 15-18 minutit. Suuline osa

kujutab endast vestlust kahe õpilase ning vestlust juhtiva intervjuueerija vahel. Kui õpilasi on paaritu arv, toimub vestlus ühe õpilase ja eksami läbiviija vahel. Vesteldakse eesti keeles. Selle osaga kontrollitakse õpilase rääkimis- ning suhtlemisoskust. Õpilane peab olema võimeline rääkima iseendast, avaldama arvamust, andma ja küsima infot igapäevaelu või isiklike asjade kohta. Ta peab suutma kirjeldada inimesi ja nende tegevust, olema võimeline väljendama oma soove ning tegema otsustusi.

Sissejuhatav osa – enesetutvustus (kestus umbes 4-5 minutit)

1. Kui õpilased on eksamiruumi sisenenud, paluge neil istuda ja kontrollige õpilaste isikuandmeid.
2. Paluge õpilastel vestluse ajal rääkida selgelt ja valju häälega, et salvestis jääks kuuldav.
3. Alustage salvestamist. Öelge eksaminandi koodid. Seejärel tutvustage end ja paluge õpilastel ennast tutvustada.

Suuline osa algab üldise vestlusega. Eesmärk on üle saada esialgsest närveerimisest. Suhelge õpilastega kordamööda stiilis, mida kasutatakse inimestega esmakohatumisel. Küsimuste esitamisel pöörduge õpilaste poole nimeliselt. (Õpilaste poole pöördumise vormi – *sina, teie* – võib vabalt valida).

Õpilased peaksid olema võimelised rääkima oma igapäevaelust ja huvidest, õpingutest ja tulevikuplaanidest, sellest, mis neile meeldib ja mis ei meeldi jmt. Selle oskuse kontrollimiseks esitage mõlemale õpilasele esimese osa tööjuhise järgi 2–3 küsimust. (Õpilasele ei tohi esitada üldisi küsimusi nt: *Palun rääkige midagi endast; Rääkige oma perekonnast.*)

Intervjueerija tööjuhend. Valik teemaarendusi sissejuhatavaks vestluseks:

• Hobid ja puhkus. <i>Läheme nüüd vaba aja juurde.</i> On teil mingeid hobisid? Kas teile meeldib rohkem televiisorit vaadata või kinos käia? Mida te televiisorist kõige meelsamini vaatate? Mida te õhtuti teete? Mis spordialast te huvitatud olete? Millist muusikat te kuulate? Kuidas te tavaliselt oma vaheaega veedate? Kas te tahaksite kuhugi reisida? Miks? Kui olulised on teile sõbrad? Mida te koos sõpradega ette võtate? • Tulevikuplaanid. <i>Mõtleme nüüd tuleviku peale.</i> Millised plaanid on teil järgnevas paariks-kolmeks aastaks? Kas teil on kavas õpinguid jätkata? Kus? Kelleks te tahate saada?	• Kodulinn. <i>Alustame teie kodulinnast/külast.</i> Kus te sündinud olete? Kus te elate? Kas teile meeldib seal elada? Missugune on teie koduümbrys? Missugune on teie kodu? • Perekond. <i>Räägime nüüd teie perekonnast.</i> Milline on teie perekond? Kas teie perekond on väike või suur? Mitu inimest on teie perekonnas? Kas teil on õdesid ja vendi? • Haridus ja õpingud. <i>Räägime nüüd teie haridusest ja õpingutest.</i> Kus te õpite? Milline on teie klass? Missugused õppeained teile kõige rohkem meeldivad? Kui kaua olete eesti keelt õppinud? Kui oluline on eesti keel teie jaoks?
---	---

Esimene ülesanne – pildi järgi jutustamine ja vestlus piltide teemal (kestus umbes 7-8 minutit)

Esimene ülesanne koosneb kahest osast. Esimeses osas antakse õpilastele **kordamööda** kätte kaardid, millel mõlemal on üks pilt. Õpilastele antakse mõni hetk aega pildiga tutvumiseks ja seejärel palutakse kirjeldada, mida/keda ta pildil näeb, mis tegevus seal toimub, kus see toimub jne. **Õpilased kirjeldavad pilte kordamööda.** Kirjeldamine ei tähenda üksnes asjade ja värvide loetelu (tegemist on värvipiltidega), vajaduse korral peaks intervjueerija sekkuma ja esitama suunavaid küsimusi.

Ülesande teises osas peavad õpilased omavahel vestlema piltide teemal. Mõlemad peavad vaheldumisi avaldama oma seisukohti ja küsima vestluskaaslase arvamust, siis on ülesanne tõhusalt täidetud. Kui üks õpilane on passiivne, peab sekkuma intervjueerija ja esitama suunavaid küsimusi, nt *Ja mida teie sellest arvate?* jms. Igaks suulise osa eksamipäevaks on neli rääkimiskomplekti. Intervjueerijal on õigus kaartide hulgast välja valida ja õpilastele anda just need kaardid, mis tema arvates konkreetsetele õpilastele kõige enam sobivad, kuid lubamatu on kasutada neljast komplektist ainult 1-2. Kõik komplektid on võrdse kaalu ja raskusastmega.

I ülesande esimene osa

Intervjueerija tööjuhend

Õelge õpilastele valju häälega ja aeglaselt:

Esimese ülesande teema on (nimetage rääkimisosa komplekti teema). Teie ülesanne on kirjeldada ühte pilti.

Kõnetage ühte õpilast:

(Õelge õpilase nimi), ma annan teile pildikaardi.

Ulatage õpilasele kaart ja öelge:

Teie ülesanne on kirjeldada pildil olevaid inimesi/asju, kohti ja tegevusi. Teil on hetk aega pildiga tutvuda.

Osutage teisele õpilasele ja öelge:

Teie, (öelge õpilase nimi), palun kuulake oma kaaslast.

Küsige õpilastelt:

Kas saite ülesandest aru?

Kui vaja, korrake ülesannet.

Kui esimene õpilane on pilti pisut vaadanud, siis öelge:

Palun, võite alustada.

Paluge õpilasel lõpetada pärast 6. või 7. lauset.

Tänage esimest õpilast ja paluge kaart endale tagastada.

Pöörduge teise õpilase poole ja öelge:

Nüüd, (öelge õpilase nimi), annan ma teile pildikaardi.

Ulatage teisele õpilasele tema kaart ja öelge:

Vaadake palun oma pilti. Nüüd tuleb teil kirjeldada pildil olevaid inimesi/asju, kohti ja tegevusi. Ka teil on hetk aega pildiga tutvuda.

Pöörduge esimese õpilase poole ja öelge:

Teie, (öelge õpilase nimi), palun kuulake oma kaaslast.

Kui teine õpilane on pilti pisut vaadanud, siis öelge:

Palun, võite alustada.

Paluge õpilasel lõpetada pärast 6. või 7. lauset ja paluge kaart endale tagastada.

I ülesande teine osa

Intervjueerija tööjuhend

Pöörduge mõlema õpilase poole ja öelge:

Piltidel, mida te kirjeldasite, on kujutatud (Teksti saate intervjueerija lehelt.)

Kas saite ülesandest aru?

Palun, (öelge nimekirjas eespool oleva õpilase nimi), te võite vestlust alustada!

Kui mõlemad õpilased on oma seisukohti esitanud ja vestluskaaslase arvamust küsinud, siis lõpetage vestlus.

Teine ülesanne – vestlus üldistel teemadel (kestus umbes 4–5 minutit)

Ka selles osas vestlevad õpilased omavahel. Teie ülesanne on välja jagada vestluskaardid vastavalt tööjuhenditele. Nimetage kindlasti ka koht, asi, asutus vm, mille kohta infot hakatakse küsima/jagama.

Intervjueerija tööjuhend

Õelge õpilastele valju häälega ja aeglaselt: *Ma annan teile mõlemale kaardi. Teil tuleb vestelda **kaardi teemal**.*

Osutage õpilasele, kellele ulatate küsimustekaardi, ja jätkake:

(Õelge õpilase nimi), kujutage ette olukorda, et helistate (õelge kohta, asutuse vmt nimi) ja vestlete seal töötava inimesega. Teie kaardil on küsimused, millele te soovite vastust saada. Pöörduge oma kaaslaste poole ning küsige temalt kaardi järgi mõned küsimused. Võite kasutada kaardil olevaid sõnu.

Osutage õpilasele, kellele ulatate vastustekaardi, ja öelge:

Teie, (õelge õpilase nimi), kujutage ette, et olete (õelge kohta, asutuse vmt nimi) töötaja. Kaardilt leiate vastused kaaslaste küsimustele.

Ka teie võite oma vastustes kasutada kaardil olevaid sõnu. Kas saite ülesandest aru?

Vajadusel korrake ülesannet.

Ulatage õpilastele kaardid ja kordamööda õpilastele osutades öelge:

Teie, (õelge õpilase nimi), palun esitage küsimusi ning teie, (õelge õpilase nimi), palun vastake!

Lõpetage keskustelu pärast 4. või 5. küsimust.

Paluge kaardid endale tagastada.

Õelge õpilastele: *Nüüd annan teile uued kaardid. Osutage kordamööda õpilastele ning jätkake:*

Teie, (õelge õpilase nimi), saate nüüd küsida ning teie, (õelge õpilase nimi), saate vastata.

Ulatage õpilastele kaardid nii, et endine küsija saab vastata ja endine vastaja saab küsida.

Õelge õpilastele: *Palun, alustage!*

Lõpetage keskustelu pärast 4. või 5. küsimust. Täname õpilasi eksamil osalemise eest.